

Nr 153.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1935 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till statens arbetslöshetskommission, kontantunderstödsverksamhet, statliga och statskommunala reservarbeten m. m. jämte i dessa ämnen väckta motioner.

(3:e avd.)

I den till riksdagen avlätna, den 4 januari 1935 dagtecknade propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1935/1936 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 18—20, sid. 44—46, av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för nämnda budgetår beräkna

dels till statens arbetslöshetskommission ett förslagsanslag av 1,400,000 kronor,

dels till kontantunderstödsverksamhet m. m. ett reservationsanslag av 2,600,000 kronor,

dels ock till statliga och statskommunala reservarbeten ett reservationsanslag av 31,000,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 5 april 1935 dagtecknad proposition, nr 232, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för sagda dag, föreslagit riksdagen att

dels till statens arbetslöshetskommission för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor;

dels till kontantunderstödsverksamhet m. m. för samma budgetår anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor;

dels till statliga och statskommunala reservarbeten för samma budgetår anvisa ett reservationsanslag av 32,000,000 kronor;

dels föreskriva, att uppkommande reservationer å de för budgetåret 1934/1935 anvisade reservationsanslagen till bekämpande av arbetslösheten och till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten skola överföras till reservationsanslaget till kontantunderstödsverksamhet m. m.;

dels medgiva, att, i den mån sistnämnda anslag icke tages i anspråk för därmed avsett ändamål, detsamma må av Kungl. Maj:t disponeras för bestridande av kostnader för statliga och statskommunala reservarbeten;

dels ock godkänna de av departementschefen förordade grunderna för användningen av reservationsanslagen till kontantunderstödsverksamhet m. m. samt till statliga och statskommunala reservarbeten.

I samband med Kungl. Maj:ts förenämnda proposition har utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 8, inom första kammaren av herr *E. Sjödahl m. fl.* och den andra, nr 15, inom andra kammaren av herr *E. Frankenberg m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen ville besluta, att hyreshjälp efter behovsprövning utgå även till arbetslösa, som icke äro familjeförsörjare, samt att statsbidrag till sådan hyreshjälp måtte utgå efter samma grunder, som gälla för hyreshjälp till arbetslösa familjeförsörjare;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 130, inom första kammaren av herr *S. H. Kvarnzelius m. fl.* och den andra, nr 262, inom andra kammaren av herr *S. Linnér m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid bestämmandet av anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten måtte beräkna, att ett belopp av 800,000 kronor skulle användas till anläggning såsom statligt reservarbete av en flottledskanal från Dalälven till Bottenhavet;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 341, inom första kammaren av herrarna *O. R. Wangson* och *F. Ström*, samt den andra, nr 621, inom andra kammaren av herr *E. Lind m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillägg till 31 § i Kungl. Maj:ts kungörelse nr 434 av den 30 juni 1934 av innebörd, att reservarbetare medgivnas rätt att på bekostnad av statsverket besöka hemorten i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 342, inom första kammaren av herr *P. Nilsson m. fl.* och den andra, nr 624, inom andra kammaren av herr *A. Pehrsson* i Bramstorp *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta:

1) att åtgärder skola vidtagas i syfte att underlätta arbetslösas överförande till arbetsområden, där behov av arbetskraft förefinnes;

2) att hittills vidtagna åtgärder för att bereda arbetslös ungdom sysselsättning inom jordbruket fullföljas och utvidgas;

3) att statskommunala arbeten under angivna förutsättningar fortfarande må utföras i vägstyrelses regi; samt

4) att kontrollverksamheten i enlighet med förut av riksdagen gjorda uttalanden skall skärpas, så att missbruk av arbetslöshetshjälp förhindras;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena, nr 343, inom första kammaren av herr *J. B. Johansson* och den andra, nr 626, inom andra kammaren av herr *A. Lindman m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i samband med anvisande av anslag under femte huvudtiteln till bekämpande av arbetslösheten ville beakta i motionerna framförda synpunkter och i övrigt besluta sådana direktiv för den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid arbetslöshet, som framgå av den ändrade författningstext, som jämte motsvarande bestämmelser av nu gällande kungörelse intagits i motionerna;

dels en inom andra kammaren av herr *T. Henrikson m. fl.* väckt motion, nr 69, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta uppdraga åt regeringen att snarast möjligt efter den 1 juli 1935 avveckla arbetslöshetskommissionens verk-

samhet samt att bekämpa arbetslösheten och dess verkningar enligt i motionen angivna allmänna riktlinjer;

dels en inom andra kammaren av herrar *H. Hagberg* i Luleå och *J. H. Brädefors* väckt motion, nr 193, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte hemställa att vid proposition om anslag till arbetslöshetens bekämpande för kommande budgetår beräkna anslagen med hänsyn till att samtliga rapporterade arbetslösa skola hjälpas;

dels en inom andra kammaren av herrar *H. Hagberg* i Luleå och *J. H. Brädefors* väckt motion, nr 194, vari hemställts, att arbetslöshetskommissionen och de nuvarande direktiven för arbetslöshetsverksamheten måtte avskaffas samt att åtgärder måtte vidtagas för att bereda de arbetslösa sysselsättning i beredskapsarbeten, där följaktligen kollektivavtalslöner utbetalas;

dels en inom andra kammaren av herr *G. Nyblom* väckt motion, nr 408, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att arbetslöshetskommissionen, i den omfattning kommissionen kan finna erforderligt, länsvis anordnar praktiska yrkeskurser för arbetslösa i åldrarna 16—25 år; samt att de härför erforderliga medlen få bestridas ur anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten;

dels en inom andra kammaren av herr *A. Ström m. fl.* väckt motion, nr 600, vari hemställts, att riksdagen måtte utöver den i förevarande proposition äskade summan besluta anvisa ett belopp av 50,000,000 kronor för hjälpverksamhet bland de arbetslösa;

dels en inom andra kammaren av herr *C. Lindberg* i Stockholm väckt motion, nr 620, vari hemställts, att riksdagen ville medgiva, att kontantunderstödet (dagunderstöd) till i hamnkommunerna icke hemortsberättigade sjömän helt måtte bestridas av statsmedel;

dels en inom andra kammaren av herr *H. Hallén m. fl.* väckt motion, nr 622, vari hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning angående icke hemortsberättigade ur synpunkten av antal, förekomst m. m. med aktgivande på därav betingad relation till gällande hjälpdirektiv;

dels en inom andra kammaren av herrar *J. H. Brädefors* och *H. Hagberg* i Luleå väckt motion, nr 628, vari hemställts, att anslagen till arbetslöshetens bekämpande utöver vad regeringen föreslagit må höjas med 50 miljoner kronor;

dels ock inom andra kammaren av herr *E. Hage m. fl.* väckt motion, nr 629, vari hemställts, att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts propositioner rörande anslagen till bekämpande av arbetslösheten måtte uttala sig för att åtgärder, i den mån detta är möjligt och lämpligt, vidtoges av respektive myndigheter för att de önskemål, som i motionen berörts, i största möjliga mån bleve tillgodosedda.

Ifrågasatta ändringar i direktiven.

Gällande författningsbestämmelser angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet äro sammanfattade i kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 434). Såsom framgår av det redan anförda, hava såväl i förevaran-

de proposition som i en del av ovannämnda motioner föreslagits ändringar i dessa bestämmelser. Utskottet övergår nu närmast till behandling av dessa ändringsförslag. I anslutning härtill kommer utskottet jämväl att behandla vissa andra i motionerna föreslagna åtgärder.

Centralorgan.

I motionen II: 69 har, såsom inledningsvis angivits, hemställts, att riksdagen måtte besluta uppdraga åt regeringen att snarast möjligt efter den 1 juli 1935 avveckla arbetslöshetskommissionens verksamhet samt att bekämpa arbetslösheten och dess verkningar enligt de allmänna riktlinjer, som angivits i motionen.

Vidare har i motionen II: 194 hemställts, att arbetslöshetskommissionen och de nuvarande direktiven för arbetslöshetsverksamheten måtte avskaffas samt att åtgärder vidtagas för att bereda de arbetslösa sysselsättning i beredskapsarbeten, där följaktligen kollektivavtalslöner skulle utbetalas.

Utskottet. Utskottet vill erinra, att motioner av huvudsakligen samma innehåll varit föremål för riksdagens behandling föregående år. De då framförda yrkandena vunno icke riksdagens bifall.

Enligt förevarande proposition skulle den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid oförvårdad arbetslöshet under nästa budgetår utövas efter i stort sett samma linjer som under innevarande och närmast föregående budgetår. Då utskottet givit sin anslutning härtill, har utskottet funnit de i nyssnämnda motioner framförda yrkandena om avskaffande av arbetslöshetskommissionen liksom de framlagda allmänna riktlinjerna för statens ifrågavarande hjälpverksamhet icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Den statskommunala reservarbetslinjen.

Hjälpverksamheten bör enligt 11 § i hjälpkungörelsen, så långt ske kan, inriktas på att bereda arbete åt största möjliga antal arbetslösa. Därvid böra statskommunala reservarbeten företrädesvis anordnas.

I 20 § 2 st. föreskrives, att statskommunala reservarbeten bedrivs i landstings, kommuns eller vägstyrelses regi.

Därjämte stadgas i 36 §, bland annat, att statsbidrag till statskommunala reservarbeten må beviljas med högst hälften av det belopp, vartill kostnaderna för material, transporter och arbetsledning skäligen kunna uppskattas vid kostnadsberäkningarna. Då särskilda skäl därtill föranleda, må dock statsbidrag, som enligt 36 § kan i olika hänseenden beviljas till statskommunala reservarbeten, utgå med högre belopp än i paragrafen föreskrivits (36 § 5 st.).

I propositionen har departementschefen nu förordat sådan ändring av gällande bestämmelser, att statskommunala reservarbeten icke längre må utföras i vägstyrelses regi.

I motionerna I: 342 och II: 624 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att statskommunala arbeten fortfarande finge utföras i vägstyrelses regi.

Vidare har i motionerna I: 343 och II: 626 hemställts, att stadgandet om företräde för statskommunala reservarbeten måtte utgå, att maximeringen av statsbidraget till materialkostnader måtte sänkas från 50 till 40 procent samt att möjligheten att erhålla statsbidrag till statskommunala reservarbeten med högre belopp, än i 36 § hjälpkungörelsen föreskrives, måtte borttagas.

I det till 1933 års riksdag avgivna, av riksdagen godkända utlåtandet nr 17 framhöll särskilda utskottet, att man borde eftersträva att i största möjliga utsträckning bereda sysselsättning genom statskommunala arbeten. Enligt särskilda utskottets uppfattning utgjorde de statskommunala arbetena en särskilt lämplig form för hjälp åt arbetslösa. De innebure framför de statliga reservarbetena den fördelen, att arbetarna i större utsträckning kunde förbliva i sina hemorter och därigenom lättare uppehålla förbindelsen med den normala arbetsmarknaden. Vidare minskades statens kostnader för hjälpverksamheten, samtidigt som det kommunala intresset engagerades såväl ekonomiskt som för arbetenas övervakande och rationella ledning. Ett starkare anlitande av de statskommunala arbetena innebure tillika en decentralisation av ledningen, som vid en väsentlig utökning av arbetslinjen i och för sig vore önskvärd. Ofta vore det också lättare beträffande de kommunala arbetena att finna arbetsuppgifter av ur olika synpunkter lämplig beskaffenhet.

Emellertid anförde 1934 års riksdag i anledning av vad som föreslagits i väckta motioner (I: 352 och II: 616) beträffande de statskommunala arbetena bland annat följande.

Riksdagen ansåge visserligen, att de statskommunala reservarbetena utgjorde en lämplig form för beredande av hjälp åt arbetslösa, något som också kommit till uttryck i gällande författning genom föreskriften, att statskommunala reservarbeten företrädesvis borde anordnas. Detta stadgande finge emellertid enligt riksdagens uppfattning icke givas en sådan tolkning, att hjälpverksamheten på grund därav komme att bedrivas på ett mindre ändamålsenligt sätt. De statskommunala reservarbetena syntes ofta i mindre utsträckning än de statliga vara lämpade att bedrivas vintertid och komme därför i stor utsträckning till utförande på andra tider av året. De vore också i mindre grad än de statliga ägnade att främja arbetskraftens rörlighet och anpassning. Det begränsade hänvisningsområdet vid statskommunala arbeten kunde i tider, då arbetslösheten minskade, föranleda, att redan påbörjade arbeten måste avvecklas, vilket i sin ordning borde medföra försiktighet med igångsättande av mera omfattande statskommunala arbetsföretag, som svårligen kunde anpassas allt efter arbetslöshetens växlande omfattning. Givetvis hade arbetslöshetskommissionen, innan medgivande lämnades till anordnande av statskommunalt reservarbete, att beakta dylika synpunkter och att i första hand taga hänsyn till att den statliga hjälpverksamheten överhuvud vid varje särskild tidpunkt bedrevs på det sätt, som för dess syftemål vore lämpligast.

Av det anförda framgår, att stadgandet om företrädesrätt för de statskommunala reservarbetena bör så tolkas, att hjälpverksamhetens ändamålsenlighet icke äventyras. Redan avfattningen av 11 § hjälpkungörelsen tyder härpå.

Utskottet.

Härtill kommer emellertid det förtydligande uttalande, som gjordes av föregående års riksdag och som här ovan återgivits.

Utskottet har sålunda den uppfattningen, att arbetslöshetskommissionen vid disponerandet av de medel, riksdagen beviljat till reservarbeten, äger möjlighet att inom ramen av gällande bestämmelser företaga den avvägning mellan statliga och statskommunala reservarbeten, som påkallas av arbetslöshetssituationen och utvecklingen å arbetsmarknaden. Vid sådant förhållande och då utskottet förutsätter, att endast sådana arbetsföretag medgivnas såsom statskommunala reservarbeten, som ur arbetslöshetssynpunkt befinnas ändamålsenliga, har utskottet ansett, att gällande bestämmelser icke lägga hinder i vägen, då det gäller att bemästra de olägenheter, som de statskommunala reservarbetena enligt motionerna I: 343 och II: 626 skulle vara behäftade med. I detta sammanhang har utskottet endast gentemot den uppfattning, som kommit till uttryck i nämnda motioner och enligt vilken en tendens skulle föreligga att överföra arbetsobjekt från den öppna arbetsmarknaden till reservarbeten, velat framhålla, att enligt vedertagna principer vid urvalet av reservarbetsobjekt undvikits att såsom reservarbeten anordna arbeten av beskaffenhet att böra under den närmaste framtiden utföras å öppna marknaden. Utskottet är övertygat om att arbetslöshetskommissionen alltjämt tillser, att urvalet av såväl statskommunala som statliga reservarbeten sker i enlighet härmed. Av det anförda framgår sålunda, att utskottet icke ansett skäl föreligga för vidtagande av den ändring av 11 § i hjälpkungörelsen, som föreslagits i motionerna I: 343 och II: 626.

I nämnda motioner har därjämte, såsom förut framhållits, hemställts om sänkning av maximigränsen för statsbidrag till materialkostnader samt om borttagande av möjligheten att erhålla statsbidrag till statskommunala reservarbeten med högre belopp, än som enligt de allmänna reglerna i 36 § hjälpkungörelsen må utgå. Då av motionerna framgår, att jämväl dessa yrkanden framställts i syfte att begränsa den statskommunala reservarbetslinjen, har utskottet ansett lämpligt att i detta sammanhang upptaga desamma till behandling.

Utskottet har emellertid ansett sig icke böra tillstyrka de yrkanden, som i dessa hänseenden framställts. Dock förutsätter utskottet, att arbetslöshetskommissionen, vad statsbidrag till materialkostnader beträffar, tillser, att särskilt materialkrävande arbeten, där så utan eftersättande av behöriga arbetslöshetssynpunkter kan ske, i görligaste mån undvikas.

Vad härefter angår frågan om statskommunala reservarbeten i vägstyrelses regi, har utskottet, om ock med viss tvekan, funnit gällande bestämmelser härom kunna bibehållas. Utskottet har härvid utgått ifrån, att arbetslöshetskommissionen, med beaktande av vad här ovan anförts beträffande statskommunala reservarbeten i allmänhet, vakar över att dessa arbeten uppfylla de krav, som ur arbetslöshetssynpunkt kunna ställas å desamma. Härav följer sålunda, att utskottet i denna del tillstyrker vad i motionerna I: 342 och II: 624 yrkats.

Ortstillägg.

Jämlikt 30 § hjälpkungörelsen äger kommun, då familjeförsörjare hänvisats till statligt reservarbete å ort med lägre reservarbetslön än den, som är gällande för hänvisningskommunen, bestämma, att till denne familjeförsörjare skall utgå särskilt s. k. ortstillägg, därest någon, i förhållande till vilken den hänvisade är att anse såsom familjeförsörjare, befinnes vara i behov av understöd. Sådant ortstillägg får icke överstiga skillnaden mellan reservarbetslönen för hänvisningskommunen och reservarbetslönen för den plats, där arbetet utföres, och må, då fråga är om ogift person, som har försörjningsskyldighet mot barn eller adoptivbarn, utgå med högst det belopp, som skulle hava utbetalats för barnet vid kontantunderstödsverksamhet i hänvisningskommunen (s. k. begränsat ortstillägg).

Ortstillägg utbetalas till den behövande genom arbetslöshetskommissionens försorg och återgäldas månadsvis av hänvisningskommunen. För hårt skattetyngd kommun med omfattande arbetslöshet äger kommissionen på ansökan helt eller delvis meddela befrielse från återbetalningsskyldighet.

I skrivelse till Kungl. Maj:t har arbetslöshetskommissionen framlagt förslag rörande ändring av grunderna för bestämmande av ortstillägg åt familjeförsörjare. Enligt kommissionen skulle ortstilläggen graderas med hänsyn till hjälpbehovet i varje särskilt fall, d. v. s. till storleken av reservarbetarens familj. Ortstilläggen borde icke överstiga storleken av det belopp, som svarade mot dagunderstöd åt hustru och hemmavarande minderåriga barn eller föräldrar (adoptant), varvid dagunderstödsbeloppet till hustrun eller föräldrarna skulle räknas såsom understöd till ensamstående person och understöden för barnen till samma belopp som det vanliga barntillägget. I intet fall skulle dock summan av dessa tillägg kunna överstiga det nu gällande maximibeloppet, d. v. s. skillnaden mellan reservarbetslönen för hänvisningskommunen och arbetsplatsen. Ortstilläggen åt ogifta med försörjningsplikt skulle däremot bibehållas oförändrade.

Kommissionen har vidare föreslagit, att kommissionen måtte erhålla befogenhet att även i andra fall än då det gällde hårt skattetyngda kommuner med omfattande arbetslöshet medgiva statsbidrag, vilket därvid lämpligen borde beräknas på samma sätt som till annan hjälpverksamhet inom kommunen.

Redogörelse för kommissionens förslag återfinnes å sid. 12 och 13 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har avstyrkt den föreslagna omläggningen av grunderna för ortstilläggens bestämmande under framhållande av att levnadsomkostnaderna i de fall, då ortstilläggen uppnådde mera avsevärd storlek, vore så höga, att en begränsning skulle medföra, att i stället fattigvården finge inskrida stödjande. Det syntes också departementschefen skäligt, att den arbetslöses familj ställdes i något gynnsammare läge, då han utförde arbete än då hjälpen lämnades i form av understöd.

Mot förslaget om jämkning i grunderna för statsbidragets utgående har departementschefen intet haft att erinra.

I motionerna I:343 och II:626 har förordats, att direktiven i fråga om ortstilläggen måtte utformas på sätt arbetslöshetskommissionen föreslagit. I enlighet härmed har beträffande ortstillägg till familjeförsörjare föreslagits, att i 30 § hjälpkungörelsen måtte införas den bestämmelsen, att sådant tillägg må efter prövning bestämmas till högst storleken av det belopp, som svarar mot dagunderstöd åt hustru och hemmavarande minderåriga barn eller föräldrar (adoptant), varvid dagunderstödsbeloppet till hustru eller föräldrar räknas såsom understöd till ensamstående person, dock att ortstillägget i intet fall må överstiga skillnaden mellan reserverarbetslönen inom den hänvisande kommunen och reserverarbetslönen för den plats, där arbetet utföres.

Utskottet. Den motionsvis ifrågasatta ändringen av grunderna för ortstilläggens bestämmande har motiverats med att nämnda grunder borde så avvägas, att de skapade ett eget intresse för kommunerna att ersätta kontantunderstöden med hänvisning till statligt reserverarbete.

Jämväl utskottet har funnit gällande bestämmelser om ortstillägg till familjeförsörjare i viss mån otillfredsställande. Utskottet syftar härvid på det förhållandet, att kommun, där arbetslösheten och skattebördan icke nått den storlek, att statsbidrag kan erhållas till ortstillägg, i realiteten åsamkas högre kostnader vid hänvisning av arbetslösa till reserverarbete än vid samma arbetslösa bispringande genom dagunderstöd.

Den föreslagna omläggningen av grunderna för ortstilläggens bestämmande medför emellertid enligt utskottets förmenande den olägenheten, att minskningen av ortstilläggen i vissa fall kommer att drabba den arbetslöses familj. Då utskottet i likhet med departementschefen ansett, att familjen bör ställas i något gynnsammare läge, då den arbetslöse utför arbete än då hjälpen lämnas i form av understöd, har utskottet icke kunnat tillstyrka en minskning av de belopp, som för närvarande kunna utgå.

Då det sålunda gällt att finna en lösning av förevarande spörsmål, som å ena sidan skapade eller i varje fall icke minskade kommunernas intresse av att ersätta kontantunderstöden med hänvisning till statligt reserverarbete, men å andra sidan icke medförde minskning av de ortstillägg, som enligt gällande bestämmelser må tilldelas de arbetslösa, har utskottet stannat för arbetslöshetskommissionens, av departementschefen tillstyrkta förslag om uppmjukning av grunderna för statsbidrag till ortstillägg. Om nämligen kommissionen gives möjlighet att medgiva statsbidrag, beräknat på samma sätt som till annan hjälpverksamhet inom vederbörande kommun, synes det framförda önskemålet att stimulera kommunernas intresse kunna uppnås samtidigt som den förmån för den arbetslöses familj, som ligger i ortstilläggens bibehållande vid nuvarande belopp, icke beskäres.

Av det anförda framgår sålunda, att utskottet funnit sig böra tillstyrka det av departementschefen förordade förslaget om jämkning av grunderna för statsbidrag till ortstillägg, varemot utskottet icke kunnat ansluta sig till det i motionerna I:343 och II:626 framställda yrkandet.

icke hemortsberättigade arbetslösa.

En kortfattad redogörelse för gällande regler rörande hjälp till icke hemortsberättigade arbetslösa återfinnes å sid. 3 och 4 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har förordat den jämkningen av gällande bestämmelser, att staten i fråga om unga arbetslösa, som genom vistelsekommunen erhålla hänvisning till statliga arbetsläger, skulle bestrida hela kostnaden för vistelsen vid arbetslägren. En redogörelse för den form av särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten, som arbetslägren utgöra, ävensom för gällande statsbidragsbestämmelser återfinnes å sid. 5 och 6 i statsrådsprotokollet.

I motionen II: 620 har hemställts, att riksdagen ville medgiva, att dagunderstödet till i hamnkommunerna icke hemortsberättigade sjömän måtte helt bestridas av statsmedel.

Vidare har i motionen II: 622 hemställts, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning angående icke hemortsberättigade ur synpunkten av antal, förekomst m. m. med aktgivande på därav betingad relation till gällande hjälpdirektiv.

Det torde vara allmänt känt, att svårigheter yppat sig för unga arbetslösa, som saknat hemorts rätt i vistelsekommunen, att av denna utverka hjälp i form av hänvisning till arbetsläger. Anledningen härtill torde vara att söka i de kostnader, som dylik hänvisning medför för vistelsekommunen. Att i möjligaste mån råda bot på detta missförhållande har synts utskottet vara ett önskemål, som är värt allt beaktande. Utskottet har därför i likhet med departementschefen ansett, att den jämkningen i gällande regler bör vidtagas, att staten i fråga om unga arbetslösa, som genom vistelsekommunen erhålla hänvisning till statliga arbetsläger, åtager sig att bestrida hela kostnaden för vistelsen vid arbetslägren.

Utskottet.

I motionen II: 620 har upptagits en fråga, som jämväl behandlas i förevarande proposition, nämligen frågan om statens bestridande av hela kostnaden för dagunderstöd åt arbetslösa, icke hemortsberättigade sjömän. Av statsrådsprotokollet framgår, att arbetslöshetskommissionen, som avgivit yttrande i ärendet, ansett sig icke kunna tillstyrka en sådan anordning, att hela dagunderstödet skulle ersättas kommunerna av statsmedel. Däremot hade kommissionen intet att erinra mot att statsbidrag till arbetslösa sjömän utginge — därest motiv härför kunde anses föreligga — efter förmånligare grunder än till andra arbetslösa. En dylik anordning kunde emellertid träffas inom ramen av nu gällande bestämmelser. Med hänsyn till vad kommissionen sålunda anfört, har departementschefen ansett sig icke böra påkalla någon ändring i förevarande hänseende.

Såsom i motionen framhålles, hava kommunerna icke visat benägenhet att i större utsträckning vidtaga åtgärder för att bispringa icke hemortsberättigade arbetslösa. Anledningarna härtill kunna vara flera. En väsentlig orsak till

berörda förhållande är nog att söka däri, att kommunerna ansett sig icke hava råd att betala å dem belöpande andel av kostnaderna för ifrågavarande hjälp.

Vad de arbetslösa, icke hemortsberättigade sjömännen angår, har det synts utskottet med fog kunna göras gällande, att formerna för dagunderstöds utgående borde så ändras, att de olika kommunernas ekonomi icke bleve avgörande för om de arbetslösa sjömännen skulle erhålla understöd eller icke. Beaktas bör nämligen, att sjömännen för erhållande av arbete tvingas att uppsöka hamnstäderna. Huruvida den bättre hjälpen för de arbetslösa sjömännen bör eftersträvas på sätt, motionen angivit, eller möjligen på andra vägar, har utskottet icke kunnat taga ställning till. Utskottet förutsätter emellertid, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad å berörda förhållanden och vidtager de åtgärder, som befinnas erforderliga.

I motionen II: 622 har berörts ett problem av betydande socialt intresse. Det torde icke kunna förnekas, att en undersökning av det i motionen åsyftade arbetslöshetsklientelet — de icke hemortsberättigade, främst yngre arbetslösa — är av vikt ur flera synpunkter, icke minst ur den, som utskottet i detta sammanhang har anledning att uppehålla sig vid, nämligen arbetslöshetssynpunkten. Vetskapen om detta klientels beskaffenhet torde vara en förutsättning för vidtagandet av lämpliga åtgärder i syfte att införliva de arbetslösa, varom här är fråga, med arbetslivet. Utskottet har sålunda för sin del velat tillstyrka, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om undersökning i de hänseenden, som i motionen berörts. De i motionen angivna allmänna riktlinjer rörande planläggningen av en sådan undersökning böra härvid övervägas.

Rätt för reservarbetare att på bekostnad av statsverket besöka hemorten.

Enligt 31 § hjälpkungörelsen skall nödig kostnad för den arbetslöses resa till arbetsplats, dit han hänvisats, ersättas av statsmedel.

När särskilda omständigheter därtill föranleda, må enligt arbetslöshetskommissionens bestämmande ersättning av statsmedel utgå jämväl för den arbetslöses hemresa.

I motionerna I: 341 och II: 621 har yrkats, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om tillägg till 31 § i hjälpkungörelsen av innebörd, att reservarbetare medgivas rätt att på bekostnad av statsverket besöka hemorten, gifta reservarbetare förslagsvis en gång var tredje månad och ogifta reservarbetare förslagsvis en gång var sjätte månad.

Utskottet. Enligt gällande bestämmelser äger arbetslöshetskommissionen, när särskilda omständigheter därtill föranleda, medgiva ersättning av statsmedel för arbetslösas hemresa. De fall, då sådan ersättning utgår, hava av kommissionen fixerats till hemresa vid anställningens upphörande på grund av kommissionens beslut, vid inställelse till värnpliktstjänstgöring samt vid hemsändning på grund av olycksfall eller sjukdom, otvetydigt ådragen efter ankomsten till arbetsplatsen. Vidare ersättes resa till den nya anställningsorten, om genom

intyg enligt fastställt formulär kan styrkas, att mera stadigvarande anställning på den öppna marknaden erhållits, medan arbetaren ännu var sysselsatt vid statligt reservarbete.

Den i motionerna I: 341 och II: 621 föreslagna utvidgningen av rätten till ersättning för hemresa har utskottet icke kunnat tillstyrka. Det torde enligt utskottets förmenande av praktiska skäl icke vara möjligt att utan avsevärda olägenheter för arbetets bedrivande å arbetsplatserna medgiva periodiskt återkommande resor till hemorten.

I detta sammanhang har utskottet emellertid velat framhålla en synpunkt, som visserligen icke kommit till uttryck i förevarande motioner, men som enligt utskottets uppfattning torde förtjäna beaktande. Utskottet syftar härvid på möjligheten att utvidga de fall, då reseersättning medgives, till att omfatta resa till arbetsgivare, som i vederbörlig ordning anmält sig vara i behov av arbetskraft men först önskar komma i personlig kontakt med den arbetsökande. Såsom förut nämnts, ersättes resa till ny anställningsort, om genom intyg styrkes, att mera stadigvarande anställning erhållits. Sådant intyg torde icke vara lätt att uppbringa, om icke arbetsgivaren, då den arbetslöse är för honom okänd, beretts tillfälle att sammanträffa med denne. Därest reseersättning till den eventuellt blivande anställningsorten kunde utgå även i dessa fall, skulle detta säkerligen främja övergången från reservarbete till arbete i öppna marknaden. Utskottet förutsätter därför, att arbetslöshetskommissionen har sin uppmärksamhet riktad å den möjlighet, utskottet här antytt, samt, för den händelse betryggande garantier mot missbruk kunna erhållas, vidtager de åtgärder, som i förevarande hänseende befinnas påkallade och som gällande bestämmelser i ämnet giva utrymme åt.

Arbetslöshetskommissionens kontroll.

Enligt 38 § hjälpkungörelsen åligger det arbetslöshetskommissionen att övervaka verksamheten vid de statskommunala reservarbetena, varvid särskilt bör tillses, att statsmedel icke användas i större utsträckning än hjälpbehovet kräver. Kommissionen må, om landsting, kommun eller vägstyrelse underlåter att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, kommissionen meddelat, eller anledning eljest därtill föreligger, besluta, att statsbidrag icke vidare eller endast i minskad omfattning skall utgå.

I 47 § meddelas motsvarande bestämmelser beträffande dagunderstödsverksamheten.

Föregående års riksdag anhöll hos Kungl. Maj:t (skriv. nr 433) om föranstaltande av skärpt kontroll över tillämpningen genom statens och kommunernas organ av regler gällande för hjälpverksamhet vid arbetslöshet. I samband härmed betonade riksdagen angelägenheten av att de kontrollerande organen jämväl utövade rådgivande verksamhet.

En redogörelse för det yttrande, som arbetslöshetskommissionen i anledning härav, på Kungl. Maj:ts anmodan, avgivit, återfinnes å sid. 22—27 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har framhållit, att arbetslöshetskommissionens redogörelse utvisade, att åtgärder för uppnående av en mera effektiv kontroll över arbetslöshetskommittéernas verksamhet i vissa avseenden vidtagits, varjämte kommissionen i sin allmänt övervakande och rådgivande verksamhet på olika vägar sökt tillgodose det av riksdagen angivna syftet. Anledning föreläge sålunda icke att påkalla riksdagens medverkan till ytterligare åtgärder i saken.

I motionerna I: 342 och II: 624 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att kontrollverksamheten i enlighet med förut av riksdagen gjorda uttalanden måtte skärpas, så att missbruk av arbetslöshets hjälpen förhindrades.

Vidare har i motionerna I: 343 och II: 626 hemställts, att i motionerna framförda synpunkter rörande kontrollen över tillämpningen av gällande regler för hjälpverksamheten måtte beaktas.

Utskottet. I likhet med departementschefen har utskottet funnit, att den av arbetslöshetskommissionen lämnade, i statsrådsprotokollet återgivna redogörelsen utvisar, att åtgärder för uppnående av en mera effektiv kontroll över arbetslöshetskommittéernas verksamhet i olika avseenden vidtagits samt att kommissionen i sin allmänt övervakande och rådgivande verksamhet på olika vägar sökt tillgodose det av riksdagen angivna syftet.

Utskottet har icke varit omedvetet om att stora svårigheter måste övervinnas, då det gäller att åstadkomma en effektiv kontroll. Angeläget är emellertid, att arbetslöshetskommissionens verksamhet i denna del utövas med oförminskad skärpa; detta icke minst i tider av sjunkande arbetslöshet. Härvid bör jämväl tillses, att ett oavslåligt och effektivt samarbete äger rum mellan arbetsförmedlingsinstitutionerna och de samhällliga hjälporganen, så att arbetslöshets hjälp icke lämnas, då hänvisning till arbetstillfällen i öppna marknaden kan och bör ske.

Då utskottet alltså förutsätter, att den numera utökade kontrollen även i fortsättningen kommer att utövas så effektivt som överhuvud taget är möjligt, hemställer utskottet, att motionerna I: 342 och II: 624 samt I: 343 och II: 626 må, i det avseende varom nu är fråga, anses besvarade genom vad utskottet anfört.

Villkor för hyreshjälp.

Enligt 48 § hjälpkungörelsen må i särskilt ömmande fall hyreshjälp tilldelas familjeförsörjare, som åtnjuter dagunderstöd. Såsom hyreshjälp anses jämväl bidrag till betalning av därmed jämförliga oundgängliga utgifter för hemmets och familjens sammanhållande. Hyreshjälp må ej utgå i sådana fall, då antagas må, att hyreshjälpen skulle föranleda den arbetslöse att avstå från att söka på annan ort erhålla arbete.

I motionerna I: 8 och II: 15 har hemställts, att hyreshjälp måtte efter behovsprövning utgå även till arbetslösa, som icke äro familjeförsörjare, samt att statsbidrag till sådan hyreshjälp måtte utgå efter samma grunder som gälla för hyreshjälp till arbetslösa familjeförsörjare.

Utskottet vill till en början erinra, att statsutskottet vid föregående års riksdag i anledning av då väckta motioner av samma innehåll uttalade, att fall otvivelaktigt kunde förekomma då även arbetslösa, som icke äro familjeförsörjare, vore i behov av hjälp för erläggande av hyra. Enligt vad utskottet inhämtat, hade ock arbetslöshetskommissionen, med tillämpning av gällande bestämmelser, i viss mån kunnat tillgodose dylikt behov. Med hänsyn härtill hemställde utskottet, att motionerna i ämnet icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vad utskottet föreslagit vann riksdagens bifall.

Då det syntes utskottet av intresse att taga del av det förfaringssätt, kommissionen tillämnat, för att inom ramen av gällande bestämmelser tillgodose icke familjeförsörjares behov av hyreshjälp, har utskottet under hand inhämtat upplysningar från kommissionen i förevarande hänseende. Härvid har upplysts följande.

Med hänsyn till att sådana arbetslösa icke familjeförsörjare, som förhyrde egen bostad, hade ett större hjälpbehov än övriga ungarlar, hade kommissionen på därom av vissa städer gjorda framställningar medgivit, att ett högre dagunderstöd finge utgå, än det av kommissionen för vederbörande kommun eljest bestämda beloppet. Dock finge statsbidrag beräknas endast å sistnämnda belopp.

Sådana medgivanden hava lämnats till nedan angivna kommuner med de belopp, som framgå av följande sammanställning.

K o m m u n	Maxi- belopp, varå statsbidrag må beräknas	Högsta belopp som må utbetalas
Stockholm	2: —	2: 50
Norrköping	1: 60	1: 85
Malmö	1: 75	2: 20
Lund	1: 60	1: 85
Landskrona	1: 70	1: 95
Göteborg	1: 85	2: 30
Uddevalla	1: 55	1: 80

Kommissionen hade vid lämnande av dylikt tillstånd förutsatt, att det förhöjda understödet endast skulle utgå efter sträng behovsprövning.

Under återopande av vad sålunda anförts har utskottet ansett, att anledning icke föreligger att frångå det av föregående års riksdag beträffande ifrågavarande spörsmål gjorda uttalandet. Motionerna I: 8 och II: 15 torde alltså icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Praktiska yrkeskurser för arbetslösa.

I motionen II: 408 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att arbetslöshetskommissionen i den omfattning, kommissionen kunde finna erforderligt,

finge länsvis anordna praktiska yrkeskurser för arbetslösa i åldrarna 16—25 år samt att de härför erforderliga medlen finge bestridas ur anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten.

Utskottet. Den i förevarande motion berörda frågan om yrkesutbildning av unga arbetslösa har tidigare varit föremål för riksdagens prövning, bland annat, i samband med behandlingen föregående år av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten.

Enligt utskottets förmenande torde någon meningsskiljaktighet icke förefinnas därom, att unga arbetslösa i största möjliga omfattning böra beredas yrkesutbildning. Svårigheter möta emellertid, då det gäller sättet för uppnåendet av detta resultat.

Redan nu förefinnas möjligheter att, förutom i lärlings- och yrkesskolor, bereda unga arbetslösa yrkesutbildning. Gällande bestämmelser för ungdomshjälpen giva nämligen utrymme för utbildningsverksamhet i ett flertal yrkesgrenar. Ytterligare åtgärder synas dock utskottet böra övervägas. Emellertid har utskottet ansett sig icke kunna tillstyrka det förslag till yrkesutbildning, som framlagts i förevarande motion. Även om utskottet funnit uppslaget i fråga förtjänt av allt beaktande, har utskottet dock ansett, att detsamma icke föreligger i det skick, att utskottet kunnat tillstyrka, att medel anvisas för ändamålet under nästa budgetår. Utskottet är emellertid förvissat om att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer ungdomsarbetslöshetens utveckling och därvid jämväl beaktar frågan om ökad yrkesutbildning av unga arbetslösa samt, därest omständigheterna skulle därtill föranleda, för riksdagen framlägger de förslag i ämnet, som må finnas påkallade.

Utskottet har därjämte velat ifrågasätta, huruvida icke i samband med den utredning, som pågår rörande lärlingsutbildningen inom hantverket, vilken utredning riksdagen innevarande år ansett böra ytterligare utvidgas (riksdagens skrivelser nr 127 och 216), kunde övervägas eventuella utvägar att utöver nu till buds stående möjligheter bereda arbetslös ungdom utbildning till hantverkare.

Till den i motionerna I: 343 och II: 624 berörda frågan om yrkesutbildning inom jordbruket återkommer utskottet i det följande.

Arbetslös ungdoms sysselsättning inom jordbruket m. m.

Föregående års riksdag uttalade (skriv. nr 430), att det vore önskligt, om försök att åstadkomma yrkesutbildning för att väcka de ungas intresse för jordbruksarbete vidtoges. Några direktiv för försöksverksamheten lämnades icke. Riksdagen omnämnde emellertid anordnandet av utbildningskurser i mjölkning samt undervisning i ladugårdsskötsel.

Redogörelse för det av arbetslöshetskommissionen i anledning härav, på anmodan av Kungl. Maj:t, avgivna yttrandet återfinnes å sid. 28—30 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har framhållit, att den utredning, som förebragts, syntes ägnad att öka de betänkligheter, åt vilka departementschefen tidigare givit uttryck. Då arbetslöshetskommissionen genom olika anordningar sört för att hjälpverksamheten toge sikte på jordbrukets skilda utbildningsbehov, hade departementschefen ansett sig icke böra medverka till att åtgärder för närvarande vidtoges för en försöksverksamhet av den karaktär, varom fråga vore.

I motionerna I: 342 och II: 624 har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att hittills vidtagna åtgärder för att bereda arbetslös ungdom sysselsättning inom jordbruket måtte fullföljas och utvidgas. Därför har i motionerna i samband härmed yrkats, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att underlätta arbetslösas överförande till arbetsområden, där behov av arbetskraft förefunnnes.

I motionerna har bland annat framhållits följande.

Då det enskilda näringslivet nu syntes vara i stånd att bereda ökad sysselsättning, vore det av vikt att avväga statens åtgärder för arbetslöshetens bekämpande med tanke på önskvärdheten av en snabb anpassning efter det nya och gynnsammare läget. Härvid borde främst tillses, att ingenting försumrades, som kunde tjäna till att förmedla och underlätta de arbetslösas förflyttning från trakter med överskott på arbetskraft till trakter med underskott samt övergång från ett arbetsområde till ett annat, när detta vore av behovet påkallat för att vinna sysselsättning åt arbetskraften. Dylik förflyttning borde t. ex. på alla sätt underlättas, då fråga vore om en trakt eller ett yrke, där arbetslösheten kunde förutses bli varaktig. Liksom staten iklädde sig extra utgifter för arbetslösas sysselsättning vid nödhjälpsarbeten utom hemorten, borde staten kunna åtaga sig vissa kostnader för arbetslösas förflyttning från en ort till en annan, när möjlighet funnes för de arbetslösa att härigenom erhålla sysselsättning på den fria arbetsmarknaden. Vad exempelvis jordbruket beträffade syntes för närvarande brist på arbetskraft vara rådande på vissa håll, under det att överflöd på arbetskraft funnes på andra håll. Åtgärder i utjämnande riktning skulle här otvivelaktigt fylla ett viktigt ändamål. Dylika åtgärder kunde måhända i viss mån kombineras med tidigare av riksdagen ifrågasatta åtgärder för beredande av arbetslös ungdoms sysselsättning inom jordbruket.

Det framginge av arbetslöshetskommissionens i propositionen refererade redogörelse, att de förra året framförda förslagen i någon utsträckning prövats. Kommissionen hade anordnat särskilda kurser för jordbruksungdom, bland annat mjölkkningskurser, och ytterligare mjölkkningskurser vore planerade. Därför hade anordnats såväl mera allmänt lagda kurser för meddelande av kunskap i olika ämnen sammanhängande med jordbruket, som ock mera speciella kurser, såsom täckdikningskurser och kurser i trädgårdsskötsel. Vidare hade den frivilliga arbetstjänsten vidgats att omfatta praktisk och teknisk undervisning i ämnen av värde för blivande jordbrukare och jordbruksarbetare. Tvenne arbetsläger med huvudsakligt ändamål att meddela utbildning i jordbruk hade anordnats, och Kungl. Maj:t hade beviljat statsbidrag till tre arbetskolonier med syfte att utbilda arbetskraft för jordbruket.

Det framginge emellertid icke av redogörelsen i hur stor skala denna utbildningsverksamhet bedrivits eller vilka resultat den lämnat. Enligt motionerna borde denna verksamhet, rätt bedriven, hava utsikt att föra till goda resultat och borde därför om möjligt utvidgas, så mycket mera som arbetstillfällena inom jordbruket på senaste tiden avsevärt torde hava ökats. Verksamheten borde för övrigt icke inskränkas till arbetslös jordbruks ungdom utan omfatta även ungdom från andra yrken under förutsättning, att vederbörande befundes lämpliga till dylik utbildning.

Utskottet. Vad sålunda i motionerna anförts och här förut återgivits, synes utskottet väl värt att uppmärksammas från statsmakternas sida. Utskottet förutsätter därför, att Kungl. Maj:t alltjämt har sin uppmärksamhet riktad å de spörsmål, som i motionerna berörts, och vidtager de åtgärder, som befinnas erforderliga.

Fördelning av transporter.

I motionen II: 629 har hemställts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts propositioner rörande anslagen till bekämpande av arbetslösheten måtte uttala sig för att åtgärder, i den mån detta är möjligt och lämpligt, vidtoges av respektive myndigheter för att de önskemål, som berörts i motionen, i största möjliga mån blevo tillgodosedda.

Utskottet. I motionen har framhållits, att de arbeten av diverse slag som i olika delar av landet igångsatts och pågått för åstadkommande av arbetstillfällen, innebure möjlighet till arbetsinkomst även för den häst- och fordonsägande jordbrukarbefolkningen, eftersom diverse materialier, sten, jord och varor av olika slag under arbetets gång måste forslas från eller till respektive arbetsplatser. På en hel del orter, där större arbeten i form av utdikningar, väg- och broarbeten m. m. igångsatts, hade sådant forslande fått en mycket stor omfattning och kunnat bliva till betydande hjälp även för ortens behövande jordbrukarbefolkning, om det på lämpligt sätt fördelats mellan arbetsbehövande häst- och fordonsägare i små omständigheter.

Enligt vad utskottet inhämtat, eftersträvade arbetslöshetskommissionen att genom sina platsledare i görligaste mån bereda utkomstmöjligheter å den öppna arbetsmarknaden åt jordbrukare i trängande behov av arbetsförtjänst genom att låta dem utföra transportarbeten. Utskottet förutsätter vidare, att den häst- och fordonsägande jordbrukarbefolkningen även vid de arbeten i öppna marknaden, som igångsatts i arbetslöshetslindrande syfte och som helt eller delvis finansieras av statsmedel, beredes den sysselsättning med transporter, som ur arbets- och kostnadssynpunkt befinnes möjlig och lämplig. Med hänsyn till vad sålunda anförts, har utskottet ansett, att förevarande motion må anses besvarad.

Flottledskanal från Dalälven till Bottenhavet.

I motionerna I: 130 och II: 262 har hemställts, att riksdagen vid bestämmandet av anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten måtte beräkna, att ett belopp av 800,000 kronor skulle användas till anläggning såsom statligt reservarbete av en flottledskanal från Dalälven till Bottenhavet.

Sedan riksdagen numera bifallit Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av allmän flottled från Färnäs fjärden i Dalälven till Bottniska viken, torde förevarande motioner icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet.

Mot vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit riksdagen beträffande användningen av de anslag, varom fråga är, har utskottet, under hänvisning till utskottets uttalande under följande avdelning, icke haft något att erinra.

Anslagsbehovet under budgetåret 1935/1936.

Såsom inledningsvis angivits, har Kungl. Maj:t för nästa budgetår äskat *dels* till statens arbetslöshetskommission ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor, *dels* till kontantunderstödsverksamhet m. m. ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, *dels ock* till statliga och statskommunala reservarbeten ett reservationsanslag av 32,000,000 kronor.

Därjämte har Kungl. Maj:t föreslagit, att ett belopp av 1,000,000 kronor av de medel, som komme att anvisas till statliga och statskommunala reservarbeten, finge av Kungl. Maj:t användas till främjande av företagsverksamhet.

Vidare har Kungl. Maj:t hemställt, att riksdagen måtte *dels* föreskriva, att uppkommande reservationer å de för budgetåret 1934/1935 anvisade reservationsanslagen till bekämpande av arbetslösheten och till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten skola överföras till reservationsanslaget till kontantunderstödsverksamhet m. m., *dels ock* medgiva, att, i den mån sistnämnda anslag icke tages i anspråk för därmed avsett ändamål, detsamma må av Kungl. Maj:t disponeras för bestridande av kostnader för statliga och statskommunala reservarbeten.

I motionen II: 193 har yrkats, att riksdagen i skrivelse till regeringen hemställer till denna att vid proposition om anslag till arbetslöshetens bekämpande för kommande budgetår beräkna anslagen med hänsyn till att samtliga rapporterade arbetslösa skola hjälpas.

I motionen II: 600 har hemställts, att riksdagen måtte utöver den i propositionen nr 232 äskade summan besluta anvisa ett belopp av 50,000,000 kronor för hjälpverksamhet bland de arbetslösa.

Vidare har i motionen II: 628 hemställts, att anslagen till arbetslöshetens bekämpande utöver vad regeringen föreslagit höjas med 50 miljoner kronor.

Kungl. Maj:ts förslag om anslag till statens arbetslöshetskommission, kontantunderstödsverksamhet m. m. samt statliga och statskommunala reservar-

Utskottet.

beten har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet har jämväl ansett sig böra tillstyrka förslaget om att ett belopp av 1,000,000 kronor av anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten finge av Kungl. Maj:t disponeras till främjande av företagsverksamhet. Emellertid har utskottet i enlighet med riksdagens tidigare gjorda uttalanden velat framhålla, att nämnda belopp bör så användas, att ökade arbetstillfällen i största möjliga utsträckning beredas, varjämte utskottet, jämväl i överensstämmelse med riksdagens tidigare uttalanden, velat understryka angelägenheten av att medlen i fråga icke komma till sådan användning, att menliga verkningar uppkomma för annan enskild verksamhet av liknande art med därav följande faror för därstädes ökad arbetslöshet. Det bör, såsom riksdagen tidigare framhållit, vidare tillses, att de stödåtgärder som beslutas erhålla rent tillfälligt karaktär och ej komma att avse sådana ändamål, som kunna göra fortsatt understöd svårt att undvika och således faktiskt eller formellt binda statsmakterna.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om dispositionen av uppkommande reservationer å de för innevarande budgetår anvisade anslagen till bekämpande av arbetslösheten och till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten samt i fråga om dispositionen av anslaget för kontantunderstödsverksamhet m. m., i den mån anslaget icke komme att tagas i anspråk för därmed avsett ändamål, har ej heller givit utskottet anledning till erinran.

Av det anförda följer, att utskottet icke kunnat tillstyrka motionerna II: 193, II: 600 och II: 628, i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa

I:o) att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herrar T. Henriksons m. fl., H. Hagbergs i Luleå och J. H. Brädefors samt herr A. Ströms m. fl. förenämnda motioner (II: 69, II: 193, II: 194, II: 600 och II: 628), motionerna II: 193, II: 600 och II: 628, i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag,

a) till Statens arbetslöshetskommission för budgetåret 1935/1936 anvisa ett förslagsanslag av 1,000,000 kronor;

b) till Kontantunderstödsverksamhet m. m. för samma budgetår anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor;

c) till Statliga och statskommunala reservarbeten för samma budgetår anvisa ett reservationsanslag av 32,000,000 kronor;

II:o) att riksdagen må föreskriva, att uppkommande reservationer å de för budgetåret 1934/1935 anvisade reservationsanslagen till bekämpande av arbetslösheten och till särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten skola överföras till reservationsanslaget till kontantunderstödsverksamhet m. m.;

III:o) att riksdagen må medgiva, att, i den mån sistnämnda anslag icke tages i anspråk för därmed avsett ändamål, det samma må av Kungl. Maj:t disponeras för bestridande av kostnader för statliga och statskommunala reservarbeten;

IV:o) att riksdagen må godkänna de av utskottet förordade ändringarna i grunderna för användningen av reservationsanlagerna till kontantunderstödsverksamhet m. m. samt till statliga och statskommunala reservarbeten;

V:o) att riksdagen må med bifall till herr Halléns m. fl. förenämnda motion (II:622) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om undersökning rörande icke hemortsberättigade ur synpunkten av antal, förekomst m. m.;

VI:o) att följande motioner, nämligen

inom första kammaren:

nr 8 av herr E. Sjödahl m. fl.;

nr 130 av herr S. H. Kvarnzelius m. fl.;

nr 341 av herrar O. Wangson och F. Ström;

nr 342 av herr P. Nilsson m. fl.;

nr 343 av herr J. B. Johansson m. fl.;

samt inom andra kammaren:

nr 15 av herr E. Frankenberg m. fl.;

nr 262 av herr S. Linnér m. fl.;

nr 408 av herr G. Nyblom;

nr 620 av herr C. Lindberg i Stockholm;

nr 621 av herr E. Lind m. fl.;

nr 624 av herr A. Pehrsson i Bramstorp m. fl.;

nr 626 av herr A. Lindman m. fl.;

nr 629 av herr E. Hage m. fl.

må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet anfört, icke föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 maj 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Bergqvist*, *Oscar Olsson*, *Asplund*, *Wallis*, *Gustafsson* i Benestad, *Nylander*, *Sandén*, *Tham* och *von Heland*; samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson*, *Strindlund*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Holmgren*, *Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson*, *Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Norling*, *Skoglund* och *Svedberg*.

Reservationer:

1) av herrar *Johansson* i Fredrikslund, *Bergqvist*, *Nylander*, *Tham*, *Holmgren*, *Persson* i Falla och *Skoglund*, vilka anförde:

»Rörande hjälpverksamheten för de arbetslösa framfördes i motionerna I: 352 och II: 616 vid 1934 års riksdag grundläggande synpunkter, vilka alltjämt äga giltighet.

Det finnes säkerligen fog för den uppfattningen, att hjälpverksamheten, som den nu bedrives, väsentligt bidragit till att hålla de hjälpsökandes antal uppe på en nivå, som icke motsvarar nuvarande gynnsamma läge på arbetsmarknaden.

De officiella arbetsmarknadsrapporterna konstatera också, att den lediga arbetskraften i betydande utsträckning är obenägen för jordbruksarbete och hellre söker sig över till de möjligheter, som den statliga och kommunala hjälpverksamheten giver, ett förhållande, som tydligt ådagalägger, att nu tillämpade hjälpåtgärder medfört ogynnsamma verkningar.

De erinringar och förslag, som i ovannämnda motioner framlades, lämnades emellertid av riksdagen i stort sett obeaktade. Orsaken härtill synes vara den, att hjälpsystemets regler i här åsyftade delar utformats under så starkt partibetonade förhållanden, att desamma mera betraktats som politiska programpunkter än som uttryck för en klok och försiktig avvägning av förhållandet mellan hjälpverksamhet och arbetsmarknad. Härutinnan torde vid innevarande års riksdag icke någon ändring vara att vänta. För den skull ha allenast ändringar ifrågasatts beträffande vissa punkter, angående vilka de av statens arbetslöshetskommission vunna praktiska erfarenheterna givit anledning till nya överväganden.»

2) av *samma reservanter*, jämte herrar *Carlsson* i Gävle och *Jeppsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande i fråga om den statskommunala reservarbetslinjen (sid. 5 och 6) bort hava följande lydelse:

»I det — — — lämplig beskaffenhet.

Emellertid anförde — — — annat följande.

Riksdagen ansåge — — — vore lämpligast.

Utskottet anser, att de sålunda anförda synpunkterna alltjämt böra beaktas. Härutöver vill utskottet emellertid anföra följande.

Full enighet torde råda därom, att såsom reservarbeten icke böra utföras sådana arbeten, som eljest skulle under den närmaste framtiden komma till utförande på den öppna arbetsmarknaden. Någon ökning av arbetstillfällena skulle ju då icke komma till stånd. Det är emellertid ganska naturligt, att kommunerna, då de skola utvälja arbetsobjekt för reservarbeten och i samband därmed ikläda sig betydande utgifter, äro benägna att välja sådana arbetsobjekt, som äro särskilt aktuella. Erfarenheten har också visat, att med den statskommunala arbetslinjen är förenad en viss tendens att överföra arbetsobjekt från den öppna arbetsmarknaden till reservarbeten.

Härtill kommer, att kommunernas strävan att begränsa sina utgifter för de

statskommunala reservarbetena understundom lett till att man endast formellt satt arbetet på ackord men i realiteten låtit arbetarna arbeta efter daglön, varigenom reservarbetslönen kommit att betraktas såsom garanterad daglön. En dylik anordning har givetvis stått i direkt strid mot gällande bestämmelser.

Utskottet vill framhålla, att vissa nackdelar hos de statskommunala reservarbetena bliva starkt framträdande, då förhållandena på arbetsmarknaden förbättras. Särskilt vill utskottet därvid understryka, att de statskommunala reservarbetena i mindre grad än de statliga äro ägnade att främja arbetskraftens rörlighet och anpassning.

Arbetslöshetskommissionen har också förordat, att den begränsning av hjälpverksamheten, som med hänsyn till arbetslöshetens omfattning syntes möjlig att vidtaga, borde i högre grad avse den statskommunala arbetslinjen än den statliga.

Utskottet, som finner de ovan anförda skälen tala för riktigheten av kommissionens uppfattning, kan sålunda icke dela departementschefens mening, då han i propositionen förordat, att de statskommunala arbetena på grund av fördelar ur statsfinansiell synpunkt och ur synpunkten av de arbetslösas förhållanden böra alltjämt i viss utsträckning beredas företräde framför de statliga. Visserligen kan sägas, att medel, som anvisas till reservarbeten, medgiva, att ett större antal hjälpes, i samma mån som de statskommunala arbetena beredas ökat utrymme i proportion till de statliga, men man bortser då ifrån det faktum, att även den på kommunerna fallande delen av kostnaderna för de förra arbetena skola liksom statsmedlen i sista hand betalas av skatte- dragarna.

I varje fall synes det utskottet under nu rådande förhållanden lämpligast att låta arbetslöshetskommissionen avväga den relativa storleksordningen av de statliga och statskommunala reservarbetena efter det vid varje tidpunkt rådande arbetslöshetsläget och den allmänna tendens, som utvecklingen å arbetsmarknaden företer. Utskottet har sålunda ansett sig böra tillstyrka att, såsom i motionerna I: 343 och II: 626 föreslagits, sista meningen av 11 § i hjälpkungörelsen måtte utgå. Härav följer, att fördelningen å de olika arbetslinjerna av det anslagsbelopp, som riksdagen kommer att bevilja för reservarbeten, överlåtes åt arbetslöshetskommissionen.

I nämnda — — — till behandling.

Utskottet har — — — mån undvikas.

Vad härefter — — — II: 624 yrkats.

3) av herrar *Holmgren*, *Norling* och *Persson* i Falla, vilka ansett, att utskottet bort (sid. 6) tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i fråga om statskommunala reservarbeten i vägstyrelses regi.